

TILBAGE. Det er anden gang, Margareth Downing ser sin brors sidste hvilested.

The finest young man

Af Dorte Sig Leergaard leer@bergske.dk

STADIL: Sidney Forrester var 22 år, da han sammen med syv kammerater mistede livet en nat over Stadil. I går tog hans lillesøster Margareth Downing endelig afsked med sin livsglade bror. »Han var virkelig en dejlig mand. Han elskede sjov, var god til det han gjorde, alle kunne lide ham« fortæller Margareth Downing. Hun husker stadig, hvordan hun og broderen brugte meget tid sammen. Sidney var den ældste af fem søskende. Familien boede på landet i det sydlige Australien, men da Sidney var færdig med 9. klasse, besluttede faderen af familien skulle flytte til Adelaide, for at Sidney kunne få en god uddannelse. Det fik han på Unley High School, hvor han udmærkede sig. »Men da krigen brød ud, meldte han sig,« fortæller Margareth Downing, der ikke var overrasket over bro-

Frihed, mod og offervilje

Ord som ikke benyttes i flæng, blev fundet frem, da otte flyvere i går blev mindet ved en smuk ceremoni på en omsust mark i Stadil.

Af Dorte Sig Leergaard og Lars Kryger leer@bergske.dk

STADIL: Hvis det er sandt, at et flag er smukkeste i modvind, så blev det ikke smukkere end i Stadil i går, hvor Dannebrog fik lov at strække sig i blæsten side om side med de allieredes flag fra England og Australien. 130 var mødt op for at mindes og ære de otte australske og engelske flyvere, som blev skudt ned over Stadil natten til den 4. september 1943 og ligger begravet på marken ved Stadiløvej. Til stede var omkring 25 af de dræbtes familiemedlemmer fra Australien og England, repræsentanter fra Royal Air Force og Royal Australian Air Force samt den australske ambassadør. Og blæsten friskede ind over forsamlingen, som bragte den historiens sus og vavede et øjeblik al valenhed bort. Der var nogen, der gav deres liv for ret og frihed. Stadig kamp for frihed Ceremonien ved graven for de otte flyvere blev indledt med »Der er et yndigt land« smukt sunget af damekoret fra Stadil, hvorpå Ole Kamp på vegne af Ringkøbing-Skjern Kommune bød gæsterne velkommen og oply-

CEREMONI. Både lokale og udenlandske gæster var mødt op i Stadil i går. Foto: Jørgen Kirk.

Peter Forrester er nevø til Sidney Forrester, der omkom i Lancasteren.

Den australske ambassadør, Sharyn Minahan, afslørede mindepladen, og lagde en krans.

Victor Kelaher (med hvid barret), fætter til eskadrillefører C.R. Kelaher, var også med til mindehøjtideligheden

ste, at kommunen med glæde havde hjulpet med at gennemføre ceremonien.

»Vi har påtaget os opgaven i stor taknemmelighed til de australiere og englændere, der ofrede deres liv i kampen for at skabe et frit Europa igen, en kamp, som ikke stopper. Også på denne dag er der folk, der kæmper for frihed - nogle af dem med livet som indsats«, sagde Ole Kamp.

Oberstløjtnant John Ibbotson fra det australske flyvevåben talte på manges vegne, da han lagde ud med at sige, at begivenheder som den i Stadil altid giver ham en klump i halsen, fordi det er unge mennesker, der ofrer deres liv så uselvsk.

»De otte flyvere kom fra eskadrille 460 og havde som gruppe udmærket sig under uddannelsen, hvilket gjorde, at de blev sendt direkte til operationel tjeneste. 1943 var et hårdt år. Og ingen eskadrille bragte så store ofre som 460. 1000 mand blev dræbt, hvilket betyder, at eskadrillen blev udsløttet fem gange. Men ingen fik heller kastet så mange bomber som eskadrille 460«, sagde John Ibbotson, der naturligvis var i fuld uniform.

Oberstløjtnant Dick McCormac fra Royal Air Force tog samme tråd op.

»Det er nemt at få det på afstand. Det er nemt at se historien i et skævt perspektiv. Men »the boys«, drenge, som bord vidste ikke, at tyskerne tabte. De kæmpede for frihed. Med eget liv som indsats. De tog af sted, igen og igen. Og de blev ved. Drenge, som sad i en larmende maskine, et skræmmende miljø, på en ufatelig farlig færd. Det er ikke anderledes, end de 16 unge mænd Dan-

mark har mistet i Afghanistan eller de tre canadiere, der blev dræbt dér i går. Friheden har fortsat sin pris. Derfor er jeg stolt over at være her i dag.«

Peter Forrester, der er nevø til piloten Sidney Forrester, bragte en hilsen med fra Australien fra en af Sidneys flyverkammerater, den nu 94-årige Clarence Gardner, der fortalte, hvordan skæbnen og heldet havde gjort, at han overlevede mange bombemissioner, mens venen Sidney blev dræbt på sin første.

Bevægende

Efter salmer og forbøn ved provst emeritus Jørgen Eilsschou Holm afslørede ambassadør Sharyn Minahan de nye mindetavler i bronze, som fortæller om besættningen. Da det skete, var der en halv snes mænd i forsamlingen, der rankede ryggen ekstra - nemlig de lærlinge hos Vestas Machining i Lem, der har fremstillet soklen til mindetavlerne. Solidt kram, der er lagt både mange timer og megen ære i.

Trods blæstens vedholdende susen over ceremonien, blev forsamlingen grebet af en egen stilhed, da nedlæggelsen af kransen begyndte.

Stilfærdigt og værdigt gik de pårørende hen til graven og lagde deres krans gjort af røde valmuer og vedlagt en lille hilsen, et foto og et ord til eftertanke. Som familien Walsh skrev som hilsen til deres Cyril Augustine, skolelæreren, der meldte sig krigstjeneste og døde i Stadil:

»No more war, war never again - ikke mere krig, aldrig mere krig.«

INVITERET. Kamma Halkjær Poulsen var naturligvis at finde i blæsten blandt de mange, der var med til at mindes og ære flyverne.

Flyverne stod i den pæne stue

Kamma Halkjær har levet med flyverhistorien hele sit liv.

Af Dorte Sig Leergaard leer@bergske.dk

STADIL: Kamma Halkjær Poulsen har i adskillige år har sørget for, at gravstedet for de dræbte flyvere på marken i Stadil blev holdt, så det altid var pænt og velholdt.

For den indsats fik hun stor ros og mange, mange tak af de udenlandske gæster, der torsdag talte ved mindehøjtideligheden i Stadil.

Hele familien Halkjær var inviteret til højtideligheden, og de blev mødt med varm taknemmelighed for deres indsats for stedet og deres store gæstfrihed over for de mange familiemedlemmer til de afdøde, som i årenes løb har været i Stadil - og inden for hos en Halkjær.

Kamma Halkjærs familie boede på gården Fuglsang, da Lancasteren blev skudt ned. Kammas far Ingeman Halkjær så det, og han sørgede i 1950 for, at der blev rejst en gravsten for de døde

flyvere. En overgang passede kommunen gravstedet, men da det var slut med lokale vej-mænd, tog Kamma Halkjær Poulsen over. »Jeg har bare ikke kunnet klare, at det ikke blev holdt. Og så har jeg også gjort det lidt for fars skyld,« siger Kamma Halkjær Poulsen.

Hvad nu hvis

Nedskydningen - og kampen mod nazismen fik stor betydning for det Halkjær'ske hjem, husker Kamma Halkjær Poulsen, der blot var en lille pige under krigen. Men hun kunne fornemme på de voksne, hvad der var på færde.

»Det har fyldt meget. Der er snakket utrolig meget om, hvad nu hvis ikke vi havde fået hjælp fra tyskerne. Hvordan havde det så været at bo i Danmark,« siger Kamma Poulsen.

Selv om Ingeman Halkjærs børneflokk efterhånden voksede til ti, var der blandt børnefoto alligevel plads foto af flyverne.

»Vi havde billeder af fem af dem. Og de stod i den pæne stue!« siger Kamma Halkjær Poulsen.

Han ved hvordan det er

Af Dorte Sig Leergaard leer@bergske.dk

STADIL: Wingcommander Dick McCormac fra RAF overraskede alle, da han indledte sin tale på formfulden dansk. Han talte blandt andet om mod og offervilje. Stillede sig helt på siden af de unge mænd, der døde den nat for 65 år siden - og dem der lader livet nu i Afghanistan. Og det var ikke blot ord fra RAF's repræsentant ved gårsdagens mindehøjtidelighed. Dick McCormac er selv pilot. Fløj over Irak under den første Golfkrig og har selv mistet kammerater. »Ja, jeg kan helt klart forholde mig, til det der skete her. Det er ikke kun et spørgsmål om at være til stede,« siger Dick McCormac. Og wingcommander'en fortæller om kammeraten, der fløj Tornado. MacCormac fløj om natten, kammeraten om dagen. De passerede hinanden morgenen og aften.

»En morgen stod han med en kop kaffe og en cigaret. Siden så jeg ham aldrig mere,« siger MacCormac. Kammeraten blev skudt ned - et sted over Irak.

de hinanden morgenen og aften. »En morgen stod han med en kop kaffe og en cigaret. Siden så jeg ham aldrig mere,« siger MacCormac. Kammeraten blev skudt ned - et sted over Irak.

Missionen fuldført

Jessie Bowler griber alles hjerter, da hun lægger en krans med røde roser og et bryllupsbillede ved sin mand Ernests grav i Stadil.

Af Lars Kryger lkik@bergske.dk

STADIL: Man kan se det med det samme...

Det er kvinden fra bryllupsfotoet fra 1942. Jessie Bowler, nu 85 år, har stadig det milde ansigt med det varme smil, som den 19-årige Jessie, der giftede sig med Ernest Thirkettle i 1942 og blev enke året efter, da han

MINDE. Den smukke krans med roserne og bryllupsbilledet af Ernest og Jessie i 1942.

Jessie Bowler var blot gift ét år med sin Ernest.

mistede livet som topskytte på Lancaster EE138 på vej hjem til England.

Jessie Bowler er på 65 årsdagen i Stadil, hvor hun knuger alles hjerter, da hun stille og meget værdigt, støttende sig til en soldat, går hen til Ernests grav og lægger en krans med røde roser. I kransens midte er det sort-hvide bryllupsfoto af en lykkelige Ernest og Jessie...

»Jeg synes ceremonien i Stadil har været smuk. Det har ikke været sorgeligt, for alle tænkte på de vidunderlige drenge, og hvorfor de døde. Så jeg vil først græde i morgen,« fortæller Jessie.

»Om Ernest var bange? Han sagde aldrig, at han var bange, men det må han have været. Der var jo meget ubehagelige forhold om bord på en Lancaster. Men han var stolt. Stolt over at være en del af en besætning, der var udpeget til at skulle være pathfinders (stifindere, der flyver i forvejen og udpeget bombemål, red). Alle unge mænd vil flyve. Det ville Ernest også. Jeg kunne på ingen måder stoppe ham. Flåden og hæren sagde ham ikke noget. Han ville flyve.«

Lancastermaskinen i Stadil identificeres takket være to notesbøger, som er fundet på nedstyrtningsstedet, og som de britiske myndigheder får overdraget. Jessie er stadig aktiv i

I 1943 bliver Ernest meldt savnet, og Jessie står i samme situation som tusindvis af kvinder i krigstid. Livet skal gå videre, og jobbet som kontoransat i Home Security i Whitehall - den britiske statsadministration - bliver Jessies holdepunkt.

I 1946 opgiver hun håbet om at få Ernest hjem i live. Krigen har været forbi et år, så hvis Ernest var blevet taget krigsfange, ville han have været hjemme. I 1947 får hun så endelig besked om hans skæbne som falden.

Lancastermaskinen i Stadil identificeres takket være to notesbøger, som er fundet på nedstyrtningsstedet, og som de britiske myndigheder får overdraget. Jessie er stadig aktiv i

arbejdet med at samle de sidste løse ender omkring EE138. For eksempel er hun med til at lede efter pårørende til de tre andre englændere om bord - Rolfe, Coombes og Jowett.

»Det bedste minde jeg vil tage med mig hjem fra Stadil er synet af de mange blomster på graven, og billedet af besætningen på den nye bronzetavle. Det er helt fantastisk. Og familien, der har holdt graven så smukt igennem alle årene, har været vidunderlig,« siger Jessie Bowler.

Fredag aften flyver hun hjem til London. Mission accomplished.

SYMBOL. Mange af kransene var bundet af valmuer, der er blevet et symbol på faldne allierede soldater. Symbolet er opstået, da valmuer blomstrede på Flanderns slagmarker, efter at hundredtusindvis soldater faldt dér under 1. Verdenskrig.